

Kennistafel VET 1 oktober 2024

Verslag

Inleiding

De derde kennistafel VET van 2024 vindt online plaats. Er zijn ca. 35 mensen aanwezig. Ben Riemersma start om 13:00 het overleg en geeft aan dat Nils Rosmuller door zijn hoogleraarschap de kennistafel VET niet meer voorzit

Jochem van de Graaff (H2K) - Maakt druk echt vloeibaar? Observaties van de energietransitie op basis van tien jaar trainen met ammoniak

Jochem geeft observaties van 10 jaar ammoniaktrainingen. Jochem legt uit dat ze een particuliere opleider zijn. Ze richten zich op industrie, maar ook overheden en bedrijfsbrandweren zijn klant van H2K. Er zijn ongeveer 150 instructeurs werkzaam bij H2K. H2K geeft ammoniaktrainingen sinds 2012. Toen nog niet in beeld als waterstofdrager, maar als koelmiddel en product voor kunstmest. Laatste jaren veel meer trainingen en ook nieuwe partijen die geïnteresseerd zijn in ammoniaktrainingen: ministeries, omgevingsdiensten, gemeenten, veiligheidsregio's, ontwerpers van opslagterminals en bedrijven die ammoniak opslaan en transporteren. Wat ze de afgelopen paar jaren hebben opgemerkt: de nieuwelingen hebben weinig (technische) affiniteit met ammoniak, hebben veel vertrouwen in brandweer (maar 'de brandweer is geen duizend-dingen-doekje'), hebben beperkte notie van omgang van de energietransitie en onderschatten de rol van de overheid. De grote vraag is ook van wie de energietransitie is.

Jochem geeft aan dat we er nog niet zijn. Discussie over de grote effecten van ammoniak en dat overheid echter ook naar de waarschijnlijkheid van een incident kijkt. Een groot ongeval is niet de som van meerdere kleine incidenten. Een groot incident heeft zijn eigen dynamiek. Inventarisatie incidentbestrijding. Bron is document uit 1984 (UKF – *Handboek externe hulpverlening bij NH3 ongevallen*). Inzetstrategieën zijn niet goed onderzocht, wie kan wat

en is dat geregeld? Wanneer zet je op de ene manier in en wanneer op de andere manier? (Dispersie of oplossen, schuilen of evacueren). Hoe kan de brandweer inzetten en kunnen ze dan hulp krijgen? Wie haalt bijvoorbeeld ammoniak uit een gelekte tank? Samenvatting: bewustwording komt langzaam op gang, maar grote verschillen tussen overheden. Regie en daadkracht lijken wat te missen en incidentbestrijding als Line of Defence: voorkomen is beter dan genezen.

Gerjo Zomer vraagt zich af of het beter is om aan te geven dat brandweer last line of defence is. Jochem is het daar op zich mee eens. Je kunt ammoniak afpompen en afvoeren. Margreet Spoelstra vraagt of mensen tijdens training worden blootgesteld aan ammoniak. Jochem: bij lage concentraties bij brandweer en monteurs, maar niet iedereen. Het is niet het hoge doel. Jan van Belzen wil weten over welke overheid Jochem spreekt en wat zou die rol dan moeten zijn? Jochem praat met bedrijven die verder willen met ammoniak en initiatiefnemers 'botsen' dan met gemeenten die daar anders over denken. Gaan we akkoord met een nieuw risicobeeld en daarmee ook een ander verhaal om te communiceren. Het kan niet risicoloos en taak gemeente zou moeten zijn om dit genuanceerd te communiceren. Niet zo zwart-wit als nu het geval is ('giftreinen'). Jacques Dam wil graag weten wie vraagt om uitbreiding ammoniak? Jochem: Bunkeren van zeeschepen zal hard gaan. Afname van ammoniak is ook nodig: maar kip-ei-verhaal want geen ammoniak als er geen fabrieken zijn. Als Ruhrgebied vol wil inzetten, zal het in Nederland ook hard gaan.

René Korenromp (Ministerie I&W) - Basisnet of geen Basisnet, wat vindt onze volksvertegenwoordiging?

René vertelt over de afgesproken risicoplafonds van het Basisnet en dat uit een evaluatie uit 2023 bleek dat het Basisnet niet werkt. Sturing achteraf is niet mogelijk, o.a. doordat directe sturing op de route niet mogelijk is en doordat de keuze voor een modaliteit door veel factoren wordt bepaald. Risicoplafonds zijn daarom geen solide basis voor beleidsafwegingen en ze leiden af van de aandacht voor veiligheid. Er moet dus iets gedaan worden en bedrijven en overheden moeten handelingsperspectief hebben gezien de bouwopgave en de ontwikkelingen in de energietransitie. Men moet accepteren dat nul risico niet bestaat niet en dat het vervoer van gevaarlijke stoffen 'zo veilig is als maar redelijkerwijze mogelijk is'.

Het transport van ammoniak per spoor zal altijd plaatsvinden, ook al zijn buisleidingen en water de voorkeursmodaliteiten. Men verwacht niet dat transport van ammoniak snel en in grote hoeveelheden over het spoor zal plaatsvinden. Met andere ministeries zijn opties beschreven: 1) afschaffen Basisnet en 2) aanpassen Basisnet. Optie 1 geeft geen zicht op vervoer, er wordt geen verantwoording afgelegd en is in overstemming met buurlanden. Optie 2 geeft wel aandachtsgebieden en verplichting om veiligheid mee te nemen. Verder: monitoring en bebouwingsvrije afstanden. Decentrale overheden: hoe afwegen binnen aandachtsgebieden? Wanneer moet ik iets doen als overheid? Brandweer NL is wel voorstander van aandachtsgebieden, want geeft houvast om gesprek aan te gaan met overheden.

Ambtenaren hebben een kamerbrief opgesteld en naar de kamer gestuurd voor debat. Dit debat was op 12 september jl. Aandacht voor de kamerbrief in de kamer was beperkt. Hoe het vervoer zich zal ontwikkelen, is niet bekend. Het zal eerder meer dan minder worden. In december 2024 komt een toekomstvisie spoorgoedertransport. Daarnaast visie op waterstofdragers (eind 2024) en keuzes Basisnet (ook eind 2024).

Michiel Westerbeke wil graag weten wat de impact is van afschaffing van emplacements? René: emplacements worden opgenomen in het Basisnet. Voor de grotere emplacements geldt een 'maatwerkregeling' Antwoorden vallen deels buiten René zijn expertise, en zijn onder voorbehoud. Willemjan Muysson mist in laatste sheet een vermelding dat slechts de basis brandweezorg niet toereikend kan zijn voor spoorincidenten. Ben Riemersma merkt op dat coalitiepartijen modal shift als wens hebben staan in verkiezingsprogramma's maar hij ziet dat niet terug in regeerakkoord. René: hij is overvraagd en zou dit uit moeten zoeken. Wens is om economie te stimuleren en obstakels weg te halen ('maar dat is business as usual'). Blijft basishouding van het kabinet als het gaat om keuzes maken (woningbouw vs. veiligheid). Jacques Dam zegt dat taken van de overheid niet aan de kant gezet kunnen worden, ook als het Basisnet afgeschaft wordt. Hoe bed je die taak goed in? René: art. 5.2 van Bkl geldt altijd. En rijksoverheid moet zorgen voor veilig spoor. Dat verandert niet met of zonder Basisnet. Een aangepaste Basisnet geeft structuur om gesprek aan te gaan over ontwikkelingen en over veiligheid. Carolien Mommers wil graag meegeven dat de geneeskundige hulpverlening niet toegerust is op een grootschalig ammoniakincident. René: is zich zeker hier van bewust. Ben Riemersma vraagt of de Nederlandse overheid ook afspraken maakt met Duitsland? René: het gaat niet zo snel in Duitsland. Maar Duitsland zet ook in op de Delta Rhine Corridor. Maar ook: hoe profiteert de Brabantse economie hiervan? Er is nog veel onzekerheid.

Lorenzo Grabijn (Provincie Zuid-Holland) - Komst van ammoniak als motor voor intensieve regionale samenwerking

Je moet bij ammoniak alle partijen betrekken en niet ieder voor zich. Hij wil ons meenemen in het proces. Hoe om te gaan met de 'schrikbeelden', de onduidelijkheden (wie, wat, waar en hoe). Prognoses lijken altijd zo ver: enorme hoeveelheden ammoniak worden verwacht. Het is de vraag of het zoveel gaat worden en of dat fysiek mogelijk is in het Rotterdamse. Daarnaast veel scepsis over rol ammoniak als waterstofdrager. Maar ontwikkelingen staan voor de deur. Aangevraagde vergunningen zijn er nog beperkt, maar er zijn wel veel initiatieven. Onzekerheden: heeft men gewacht op PGS 12 om tot ontwikkeling over te gaan? Dat lijkt er niet op. Deels wacht men op wat het Rijk gaat doen en deels hangt af van de markt.

Er zijn veel vragen die het spanningsveld goed aangeven. Wie, wat, waar, hoe en wanneer. Onderzoek hanteert 10 verschillende belangen en veiligheid is het grootste belang vanuit overheid en industrie. Men wil business case niet kwijt. Lorenzo gaat in op spanningsvelden. De eerste is de rol en taakopvatting van de provincie Zuid-Holland. Zuid-Holland is de enige provincie die externe veiligheid als provinciaal belang hebben aangemerkt. Provincie is strenger geworden en krijgt meer taken van het Rijk omdat provincies dichter bij gemeenten staan.

Spanningsvelden - rolneming

ROL	TAAKOPVATTING onder huidige tijdsgeest
<ul style="list-style-type: none">▪ VTH Seveso	<ul style="list-style-type: none">▪ OVV onderzoeken (omgeving industrie)
<ul style="list-style-type: none">▪ Regionale ruimtelijke ordening	<ul style="list-style-type: none">▪ Beleid PZZS
<ul style="list-style-type: none">▪ Economie	<ul style="list-style-type: none">▪ Onrust bewoners
<ul style="list-style-type: none">▪ (energietransitie/verduurzaming industrie)	<ul style="list-style-type: none">▪ Ruimtelijke Puzzel, wonen, RES, NOVEX, (vluchtelingenopvang)
<ul style="list-style-type: none">▪ Externe veiligheid als Provinciaal Belang aangemerkt	<ul style="list-style-type: none">▪ Oliemannetje vs meesturen

Is de provincie het oliemannetje? De smeermiddel tussen verschillende belangen van gemeenten en het rijk? Het volgende spanningsveld is de verdeeldheid van bevoegdheden bij productie, opslag, conversie, transport en gebruik van ammoniak. Als je de hele keten wilt bezien, heb je alle partners nodig. Die samenhang en samenwerking is nodig en belangrijk. De vraag is: moeten we hierop sturen of moeten we het laten gaan? ZH moet een rol pakken, maar meer duidelijkheid over transitie nodig, wat er kan gebeuren, of dat erg is en welke maatregelen mogelijk zijn (preventief en repressief). Het NOVEX-traject helpt om samenwerking en samenhang te houden. Doel is het versnellen en integreren van initiatieven. Ontwikkelingen: energietransitie, milieugebruiksruimte en bereikbaarheid goederen en personen. Eén van de programmalijnen is omgevingsveiligheid in relatie tot de transitie van de haven. Komt vooral door mogelijke komst ammoniak. Als men voldoet aan PGS 12, kan er dan nog gestuurd worden? Breed participatieproces.

Binnen programmalijn projecten om aan informatie te komen. Herijking (EZK, IenW), systeembeschrijving (HbR), milieuverkenning (PZH) en sturingsmogelijkheden (IenW). Belangrijke satéprikker is omgevingsmanagement. Toewerken naar resultaat: kunnen we nog kiezen in het systeem (markt)? Vinden we effecten aanvaardbaar (politiek)? Wat vangt het huidige beleid af (ambtelijk). Uitdagingen en lessen: tot welk niveau zijn incidenten nog beheersbaar? Risicocommunicatie en samenwerking zijn cruciaal. Regionale aanpak vs. landelijk.

Jan van Belzen vindt de titel niet terug in presentatie. Worden gemeenten vanaf begin meegenomen in discussie? Lorenzo: jazeker, bijvoorbeeld in klankbordgroep maar niet in NOVEX-team. Ben Riemersma vraagt of er ook overleg is met andere provincies? Lorenzo: NOVEX is locatiespecifiek. Vanuit IPO is er een werkgroep veilige leefomgeving en er is een overleg vanuit KGG als klankbordgroep voor visievorming.

Afrondend

Ben Riemersma meldt dat dit de laatste kennistafel voor 2024 was. Hij nodigt kandidaten uit om ideeën en locaties voor volgend jaar aan te dragen, en sluit de kennistafel af om 15:00.